

YABANCILAR İÇİN BULGARCA DERS KİTAPLARINDA OLUMSUZ TÜRK İMGESİ

NEGATIVE IMAGE OF TURKS IN BULGARIAN TEXTBOOKS FOR FOREIGNERS

Sadık HACI*

ÖZET

Son yüzyıllarda teknolojik gelişmeler ve dünyanın küreselleşmesiyle birlikte dil öğrenmenin önemi her geçen gün giderek artmaktadır. Geleneksel olarak belirli derslerle, çeşitli dil metodolojileriyle ve ders kitaplarıyla sınırlı olan dil edinimi, çağdaş dönemde mobil uygulamalar ve bilgisayar programları gibi çeşitli dijital araçların ortaya çıkmasıyla birlikte bir evrimine tanık olmuştur. Tüm bu değişimlere rağmen geleneksel materyaller olarak adlandırılabilir ders kitapları dil eğitiminde önemini korumaktadır. Bu durum özellikle Bulgarca gibi diğer dillerle karşılaştırıldığında nispeten daha az kişi tarafından konuşulan nadir diller için oldukça belirgindir. Yabancılar için Bulgarca ders kitapları yalnızca ilgili dilin öğrenilmesine olanak sağlamaz, aynı zamanda tarih, kültür ve edebiyat açısından Bulgar toplumu hakkında önemli bilgiler de sunan önemli kültürel ve tarihsel metinler olarak karşımıza çıkar. Bununla birlikte, ders kitaplarına konu olan okuma parçaları yabancı öğrencilerde olumsuz bir Türk imajının oluşmasına yol açmaktadır. Bu makale, olumsuz Türk imgesinin tarihsel arka planını, zaman içerisindeki gelişimini imaj kavramının çeşitli boyutlarını merkeze alarak araştırmayı hedefler. Bu imgelerin Bulgar toplumunda Türklerin "ötekilik" ve dışlanma duygusunu pekiştirebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Nihai olarak bu çalışma, Türk imgesine ilişkin olumsuz tasvirin yazarlar, tarihçiler ve dilbilimciler tarafından sürdürüldüğü, ve günümüzde de Bulgar edebiyatını, tarih kitaplarını ve okul müfredatını etkilemeye devam ettiği sonucuna varmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *İmge, Olumsuz Türk İmgesi, Bulgarca Eğitimi, Bulgarca Ders Kitapları.*

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya-Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Bulgar Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Ankara, Türkiye), e-posta: shaci@ankara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2872-8151, Ankara, Türkiye.

ABSTRACT

In recent centuries, the importance of language learning has been steadily increasing alongside technological advancements and the globalization of the world. Language acquisition, traditionally limited to specific courses, diverse language methodologies, and textbooks, has undergone an evolution in the modern era with the emergence of various digital tools, such as mobile applications and computer programs. Despite these changes, traditional materials like textbooks maintain their significance in language education. This is particularly evident for rare languages like Bulgarian, spoken by relatively fewer individuals compared to other languages. Bulgarian language textbooks for foreigners not only facilitate the learning of the language but also serve as essential cultural and historical texts, offering insights into Bulgarian society's history, culture, and literature. However, the reading passages featured in these textbooks can occasionally lead to the formation of a negative Turkish image among foreign students. This paper aims to explore the historical background of this negative Turkish image, examining its development over time while focusing on the various dimensions of the concept of "image". The study concludes that these images can reinforce a sense of "otherness" and exclusion among Turks within Bulgarian society. Ultimately, this research highlights that the negative portrayal of the Turkish image has been perpetuated by subsequent writers, historians, and linguists and continues to impact Bulgarian literature, history books, and school curricula.

Keywords: *Image, Negative Turkish Image, Bulgarian Language Education, Bulgarian Language Textbooks.*

Son yüzyıllarda teknolojinin gelişmesi ve dünyanın küreselleşmesiyle birlikte dil öğrenmenin önemi artmaktadır. Geçmişte dil öğrenimi belli kurslar, çeşitli dil metotları ve kitaplar vasıtasıyla yapıldığı için daha sınırlı kalmıştır. Oysa günümüzde teknolojinin gelişmesiyle çok farklı öğrenme yöntemleri ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları cep telefonu uygulamaları ve bilgisayar programlarıdır. Farklı öğretim metotları da işin içine girdiğinde dil öğrenme yolları oldukça artmıştır. Tüm bu değişimlere rağmen ders kitapları günümüzde de önemini korumaktadır. Diğer dillere göre daha az sayıda kişi tarafından konuşulan Bulgarca gibi nadir diller için ders materyalleri oldukça azdır. Dolayısıyla Bulgarca öğretiminde bugüne kadar hazırlanmış yabancılar için Bulgarca ders kitapları önemli kaynak özelliğini kaybetmemiştir. Bu ders kitapları aracılığıyla sadece Bulgarca'yı öğretmekle kalmayıp aynı zamanda Bulgar toplumu, tarihi, kültürü ve edebiyatı ile ilgili de önemli bilgi aktarılmaktadır. Yabancılar için dil öğretmek için hazırlanmış ve hazırlanan bu ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin içeriğinde,

bilgi aktarma ahlakına aykırı bir özellik dikkat çekmektedir. Metinler, yabancılara olumsuz Türk imgesini öğretmek ya da güçlendirmek için özellikle seçilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun günümüz Bulgaristan coğrafyasındaki varlığı yaklaşık 500 yıl sürmüştür. Bu süre içinde Bulgarlar ve Türkler beraber yaşamıştır. Bulgaristan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla Osmanlı döneminin farklı alanlarda farklı şekillerde yansıtıldığını görmekteyiz. Daha önceden oluşturulmaya başlanan olumsuz Türk imgesi¹, bağımsızlıktan sonra pekiştirilerek günümüze kadar muhafaza edilmektedir.

İmge ile ilgili bugüne kadar çeşitli tanımlar yapılmıştır. Fransızcadan dilimize geçen bu sözcük, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde dört anlamıyla aktarılmaktadır:

1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey; hayal;
2. Genel görünüş; imaj;
3. Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri; hayal, imaj;
4. Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesnelere ve olaylar; düş, hayal, imaj.” (2023, Haz 18).

Türk Dil Kurumu, imge için 1948 yılından itibaren yayınladığı beş terimler sözlüğünde beş farklı tanım sunmuştur. Yapılan tanımlar aşağıdaki gibidir:

- Bir şeyi daha canlı ve daha duygulu bir halde anlatmak için onu başka şeylerin çizgileri ve şekilleri içinde tasarlayış. (İMGELEM, Muhayyile, Imagination; İMGELEME, Tahayyül, Imagination). *Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü* – 1948.
- 1. Gerçekle ilişkisi olmadığı halde insanın zihninde tasarlayıp canlandırdığı şey. 2. Ortada açık bir uyaran olmadan, eski bir duyusal-algısal yaşantının zihinde yeniden canlanan biçimi. *Eğitim Terimleri Sözlüğü* -1974
- Var olan ya da varmış gibi tasarlanan nesnelere zihinde canlandırılışı. *Yazın Terimleri Sözlüğü* – 1974.
- Bir nesneyi doğrudan doğruya yeniden tanıtmaya yarayacak bir biçimde göz önüne seren şey, duyu organları ile algılanmış olan bir şeyin somut ya da düşüncel kopyası. *Felsefe Terimleri Sözlüğü* – 1975.
- 1. Gerçekle ilişkisi olmadığı halde insanın zihninde tasarlayıp canlandırdığı şey. 2. Açık bir uyaran olmadan eski bir duyusal-algısal

¹ Bulgarlar kitaplarında genelde “Osmanlı” yerine “Türk” sözcüğünü tercih etmektedir. Bu doğrultuda edebiyat kitaplarında olduğu gibi tarih kitaplarında da “Türk egemenliği” ve “Türk köleliği” ifadelerine yer verilmektedir. Durum ders kitaplarında da aynıdır. Buna bağlı olarak çalışmamızda yalnızca Türk imgesi ifadesi yer almaktadır.

yaşantının zihinde yeniden canlanan biçimi, (imaj). *Hemşirelik Terimleri Sözlüğü* – 2015.

Türk Dil Kurumu'nun yaptığı tanımlar haricinde birçok edebiyatçı ve araştırmacı da konu hakkında görüşlerini belirtmiştir. Ulağlı imgeyi, “Bizlerin, kalıp yargılarımızın, bilinçaltımızın, inançlarımızın, kültürel değerlerimizin, korku ve sevgilerimizin bizlere kazandırdığı ötekini algılama, tanımlama ve sunma şekli” (Ulağlı, 2006, s. 19) olarak ifade etmiştir. Ahmet Can ise “...imge teriminin anlamını tam olarak saptamak mümkün görünmemektedir. Fakat ondan bahsedenlerin mutabık kaldıkları noktalar dikkate alınmak suretiyle anlam konusunda çok genel bir neticeye varılabildiğidir.” yorumunu yapmıştır (Can, 2004, s. 2). Bu farklı ve uzun tanımlardan da anlaşıldığı gibi “imge” kavramını açıklamak güçtür. Bu çalışmada “izlenim, imaj, ötekini tanıtmak için tanımlama” olanı tercih edilmiştir.

Türk imgesi Türklerin varlığından günümüze kadar şekillenen ve şekillenmeye devam eden bir kavramdır. Bu imge, tarih boyunca farklı millet ve ırktan gelen insanlara göre oluşturulmuş ve algılarına göre çok çeşitlilik göstermiştir. Türkler, Orta Asya'da çok eski dönemlerden itibaren varlıklarını sürdüren, üç kıta üzerinde imparatorluk kuran bir millettir. Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Selçuklular ve Osmanlılar gibi Türk halkları tarih boyunca büyük devletler kurmuşlardır. Türkler genellikle savaşçı ruhu ve göçebe yaşam tarzlarıyla tanınmıştır. Bu özellikler Türk imgesinin temelini oluşturmuştur. Türkler sadece savaşçı imgeyle değil, aynı zamanda kültürel ve sanatsal katkılarıyla da dünyada tanınmaktadır. Özellikle Osmanlı döneminde önemli sanat eserleri ve mimari yapıları ile da dünyada tanınmaktadır. Türk mutfağı da Türk imgesinde önemli rol oynamaktadır.

Günümüzde Türk algısı farklı coğrafyalarda farklı bir biçimde varlığını sürdürmektedir. Özellikle eski medeniyetlerin eserlerini barındıran coğrafyası, mimarisi, mutfağı, halıları, müziği, misafirperverliği vb. gibi unsurlarla dünya genelinde meşhurdur. Fakat ne yazık ki yukarıda sayılan olumlu algıların yanı sıra olumsuz izlenim ve imgeler de varlığını sürdürmektedir. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Balkan ülkelerinde de olumsuz Türk algısını pekiştirmek ve Türkleri kötülemek için günümüzde çaba gösterilmektedir.

Bulgarlar arasında korunan Türk imgesi genelde olumsuzdur. Bu imge sözlü halk edebiyatında mevcuttur. Paisiy Hilendarski, 1762 yılında kaleme aldığı “Slav Bulgar Tarihi” (*История славянобългарска*) kitabıyla Bulgar tarih yazımında olumsuz Türk imgesinin temelini oluşturmuştur. Kitapta aktarılan tarihi bilgiler ulusal bilincin inşa etme

amacını taşımıştır. Bulgar halkını Türklere ve Yunanlılara karşı kışkırtmak için Paisiy Hilendarski, tarihi olayları abartarak ve çarpıtarak dile getirmiştir. Türkleri “katil”, “gaspçi”, “hırsız”, “gaddar”, “Hıristiyanları zorla Müslüman yapan” ve “kanundan ve ahlaktan uzak” insanlar şeklinde tanımlamıştır (Varina-Nikolov, 2023, Ağu 15). Paisiy tarafından başlatılan ve gelenek haline gelen bu olumsuz Türk imgesi sonraki yazar, tarihçi ve dil bilimcileri tarafından geliştirilerek devam ettirilmiştir. Bulgaristan’ın Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılmasından günümüze kadar bu olumsuz imge, varlığını devam ettirmektedir. Bulgar edebiyatında, tarih kitaplarında ve okullardaki ders kitaplarında bu imgeye sıklıkla rastlanmaktadır. Bazı Bulgar edebiyatı uzmanı ve akademisyen, edebiyattaki olumsuz Türk imgesini inceleyerek Bulgarların genellikle Türkleri dışladığı ve “ötekiler” olarak gördüğü gerçeği ortaya koymuştur. Örneğin Zeynep Zafer konu ile ilgili şöyle demektedir:

“Bulgar edebiyatı da ‘ötekileri’ dışlayan, ‘ötekilere’ son derece olumsuz yaklaşan sayısız örnekle doludur. ‘Ötekiler’ grubuna giren Türkler de bu edebiyatta abartılı bir şekilde dile getirilen kötü özellik ve davranışlarıyla dikkati çekerler. Bu ele alış biçimi temelinde oluşturulan olumsuz imaj, Bulgar halkının hafızasındaki varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Söz konusu edebiyatta olduğu gibi, diğer Balkan edebiyatlarında da halen sürdürülen bu geleneğe karşı çıkan çok az yazar olduğu söylenebilir.” (Zafer, 2011, s. 67).

Tarih kitaplarındaki Osmanlı-Türk imgesi ile ilgili tarihçi Mümün İsov ve Neriman Ersoy-Hacısalihioğlu’nun değerli çalışmaları önem taşımaktadır.² Mümün İsov, Bulgaristan’da savunduğu doktora tezi olan “*En Farklı Komşu: 20. Yüzyılın İkinci Yarısında Bulgar Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı İmparatorluğu (Türkiye) ve Osmanlılar (Türkler) İmajı*” başlıklı çalışmasında tarih ders kitaplarında yer alan Türk imgesini detaylı bir şekilde incelemiştir.³ Mümün İsov, Bulgaristan’da ilk defa öylesine kapsamlı araştırılan bu alana büyük katkılar sunmuştur. Neriman Ersoy-Hacısalihioğlu,

² Daha fazla bilgi için bkz.: İsov, M. (2005). Nay-razlichniyat sased: obrazat na osmantsite (turtsite) i Osmanskata imperiya (Turtsiya) v balgarskite uchebnitsi po istoriya prez vtorata polovina na HH vek, Mezhdunar. tsentar za izsledvane na maltsinstvata i kulturnite vzaimodeystviya, Sofiya; Hacısalihioğlu, M. et al. (2020). “Bulgaristan Güncel Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı-Türk İmajı”. İç.: Balkan ve Karadeniz Ülkelerinde Güncel Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı-Türk İmajı, Yıldız Teknik Üniversitesi Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi (BALKAR), İstanbul, s. 351-379).

³ Bu kitap 2022 yılında The Isis Press yayınevi tarafından “The Most Different Neighbour the Image of The Ottomans (Turks) and The Ottoman Empire (Turkey) in Bulgarian Textbooks on History in The Second Half of The Twentieth Century” başlığıyla İngilizce olarak da yayınlanmıştır.

ülkemizde bu konuyu ilk olarak “*Bulgaristan Güncel Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı-Türk İmaji*” adlı çalışmasıyla ortaya koymuştur (Ersoy-Hacısalıhoğlu, 2020, s. 351-379.)

Bilindiği gibi Balkan ülkeleri arasında Bulgaristan’da en çok Türk yaşamaktadır. Osmanlı döneminde günümüz Bulgaristan coğrafyasında inşası başlayan olumsuz Türk imgesi bağımsızlıktan sonra olduğu gibi günümüzde de aynı anlamıyla varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Özellikle Bulgaristan’ın komünist döneminde yürütülen zorunlu asimilasyon ve zorunlu göç politikalarına desteklemek amacıyla çeşitli yöntemlerle beslenen olumsuz Türk imgesi o ülkede yaşayan Türk ve Müslüman toplulukları açısından çok önemlidir. Tarihçi Ayşe Kayapınar bu konuda şunları belirtmektedir: “...Bulgaristan’ın sınırları içerisinde yaşayan Türk azınlığın bir taraftan “beş asır” boyunca Bulgarlara esaret yaşatmış Osmanlıların torunları oldukları telkin edilmiş ve bundan dolayı kendilerinden öç alınması gerektiği yönünde bir politika güdülmüştür.” (Kayapınar, 2021, s. 10-11).

9 Eylül 1944 yılında Bulgaristan’daki askeri darbe ile ülkede köklü bir değişim başlamıştır. Bu siyasi ve ideolojik değişim komünizmin inşası ve değerleri üstünde önemli etkilere sahiptir. Bulgar Komünist Partisi, ilk yıllarda eğitim-öğretimde var olan eski müfredatı değiştirerek Sovyet Birliği’nin deneyiminden faydalanmak için bazı değişiklikler yaptırmıştır. Yeni milli eğitim kanunu 1948 yılında kabul edilmiş ve çocukların “sosyal bir toplum inşa edebilmek için uygun” bir şekilde yetiştirilmesi için zemin hazırlamıştır (İsov, 2005, s. 52). Komünist partisinin üst düzey kişilerin denetimi ve gözetiminde kısa zamanda tüm eğitim materyalleri ve kitapları yeniden düzenlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu döneme ait ders kitapları siyasi, ideoloji ve milli çıkarlar doğrultusunda yazılıp yeniden şekillenmiştir (İsov, 2005, s. 52). Yabancılar yönelik Bulgarca ders kitapları da aynı strateji ve değerler çerçevesinde hazırlanmıştır.

Vermiş olduğumuz örneklerden de görüldüğü gibi Bulgaristan’da ve ülkemizde Bulgar edebiyat ve tarih ders kitaplarındaki olumsuz Türk imgesi bazı bilimsel çalışmaların konusu olmuştur. Yabancılar için hazırlanan Bulgarca ders kitaplarındaki Türk imgesi ise bugüne kadar hiç irdelenmemiştir. Dil öğretmek amacıyla yazılan bu kitapların olumsuz Türk imgesini öğretmek, pekiştirmek ve canlı tutmak için kullanıldığı görülmektedir. Bu durumu ortaya koymak için birkaç kitabın içerdiği okuma metinlerine göz atmak yeterli olacaktır.

Yabancılar için Bulgarca ders kitaplarının hazırlanışı 1950’li yıllara dayanmaktadır. İlk ders kitapları arasında 1954 yılında basılan “Bulgar Dili: Koreli Çocuklar için Ders Kitabı” (*Български език: Учебник за корейски деца*) ve 1957 yılında yayınlanan “Çinli Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bulgar Dili Ders Kitabı” (*Учебник по български език: За китајци-студенти*)’dır. Bu kitaplar, belli bir gruba yönelik yazılmıştır. Tüm yabancı uyruklu üniversite öğrencileri için hazırlanan daha sonraki ders kitabı ise Gornishka’nın ekibi ile birlikte 1957’de bastırdıkları “Yabancı Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bulgar Dili Okuma Parçaları Ders Kitabı” (*Учебник-хрџтоматия по български език: За студенти-чужденци*)’dır (Gornishka et al., 1957). Bu ilk çalışmalardan sonra okumak için Bulgaristan’a giden yabancı öğrencilerin dil öğrenme gereksiniminin karşılanması için 1963 yılı Sofya’da “Yabancı Öğrenciler Enstitüsü - İÇS (Институт за чуждестранни студенти, ИЧС) kurulmuş ve o yıldan itibaren Bulgarca’yı yabancı dil olarak öğretmenin resmi temeli atılmıştır” (Hacı, 2021, s. 64). Bu enstitünün çatısı altında yabancılar için birçok Bulgarca ders kitabı hazırlanmıştır. 1999 yılında Sofya Üniversitesi “Sv. Kliment Ohridski”de bulunan Dil Eğitimi Bölümü – DEO (Департамент за езиково обучение) ile birleşerek günümüzde de hala yabancılar için destek materyaller ve ders kitapları hazırlamaya devam etmektedir. Bu iki kurum haricinde birçok farklı üniversite ve bağımsız araştırmacı, yabancı öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermek için çeşitli ders kitabı basmıştır. Bazı ders kitapları sadece belirli bir alanda üniversite eğitimi görecek öğrencilere yönelik olsa da (örneğin mühendislik fakültesinde okuyacak öğrenciler için) hemen hemen hepsinde olumsuz Türk imgesiyle ilgili metinler görmek mümkündür.

Yabancı Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bulgar Dili Okuma Parçaları Ders Kitabı [ikinci baskı] (*Учебник хрџтоматия по български език за студенти чужденци [Второ издание]*) (Gornishka et al., 1960) başlıklı bu ders kitabı “yabancı uyruklu üniversite öğrencileri için hazırlanan ilk kitap olma özelliğini taşımaktadır” (Hacı, 2021, s. 70). İlk baskısı 1957 yılında yapılmış olmasına rağmen ona ulaşamadığımız için çalışmada 1960 yılındaki ikinci baskısı ele alınmaktadır. Kitabın ön sözünde de belirtildiği gibi Sofya Üniversitesi “St. Kliment Ohridski” Filoloji Fakültesinde okuyan “Çinli, Romen, Koreli, Arnavut, Mısırlı, Polonyalı, Vietnamlı, Macar, Suriyeli ve Alman Öğrenciler”e yönelik hazırlanmıştır (Gornishka et al., 1960, s. 3). İlk olma ve dolayısıyla daha sonraki kitaplara örnek oluşturma özelliğini taşıdığından bu ders kitabının önemi

büyüktür.⁴ Kitabın altıncı bölümünde “*Türk Köleliğinden Kurtuluş*” konusunu işleyen bir sayfalık metne yer verilmiştir. Bu metinde Türk baskısından, köleliğinden ve barbar Türklerden kurtulma mücadelesi ele alınmış ve dönemin eşkıyalarından övgüyle bahsedilmiştir. Ayrıca halk türkülerinin aktarıldığı kısımlarda “*Köle Kadın*” ve “*Veriyor Musun Balkancı Yovo, Veriyor musun*” türküleri yer almaktadır. “*Köle Kadın*” türküsüne göre köle kadını acımasızca işkence ederek götüren Türk, Bulgar anneden erkek evladını ormanda terk etmesini emreder. Anne, bebeğini ormanda ninni söyleyerek bırakırken doğadan bebeğine sahip çıkmasını ister. Bu türküyle Bulgar kadınlarına yapılan zulüm konu edilerek Türklerin zalim yapıları aktarılır. “*Veriyor Musun Balkancı Yovo, Veriyor musun*” adlı türküde ise Yana kızının Türk⁵ dinini kabul ettirmeye çalışan Türk’e karşı çıkan Yovo Babaya çektirilen korkunç işkenceler ele alınmaktadır. Kızını Türk ile evlendirerek Müslüman olmasını istemeyen babanın kolları, daha sonra da bacakları kesilmesine rağmen cesurca karşı çıkmaktadır. Söz konusu kitabının ikinci bölümünde Bulgar yazarların bazı eserlerine de yer verilmiştir. Yazarlar arasında Türk düşmanlığı ile dikkat çeken Hrosto Botev ve İvan Vazov’un bazı eserleri dahil edilmiştir. Yabancılarla başlangıç seviyesinde Bulgarca öğreten bu kitapta, eskimiş ve farklı diyalektlere ait dil özelliklerine sahip, çağdaş yazı Bulgarcasından uzak, genç Bulgar nesil için dahi zor anlaşılan metinlerin yer alması, Komünist Bulgaristan’ın siyasi görüşünü yansıtan kitap yazarlarının amacını çok açık bir biçimde yansıtmaktadır.

“*Yabancı Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bulgarca Ders Kitabı*” (Учебник по български език за студенти чужденци) (Ginina, 1963), Sofya Üniversitesi “St. Kliment Ohridski”de eğitim gören tüm yabancı öğrencilere yönelik hazırlanmıştır (Ginina, 1963, s. 3). Bu ders kitabında yer alan 76 okuma metni ve dilbilgisi konularına göre 45 üniteye birleştirilmiştir. Kitabın ekinde İvan Vazov’un “Hor Görülenler” adlı uzun hikayesinde eşkıya olan ve o sıralarda günümüz Romanya topraklarında mülteci olarak yaşayan Strancata isimli başkahramanın diyaloguna yer verilmiştir. Bu diyalogda Türk imgesine yönelik önemli bazı cümleler yer almaktadır: “...Bulgaristan’daki fakir kardeşlerimiz binlerce kez daha kötü durumdadır. Orada Türkler tarafından para cezasına çarptırıyor, soyuluyor, öldürülüyor, rezil ediliyor, insanlar kölelik sistemi içinde inliyor ve yapacak

⁴ Yabancılar için tanıtılan olumsuz Türk imgesini yansıtan bir metnin ve iki şiirin Türkçe çevirisine ekte yer verilmiştir.

⁵ Bulgar halk edebiyatı, Bulgar yazılı edebiyatı ve Bulgar tarih yazımında Osmanlı İmparatorluğu veya Osmanlı Devleti Türk Devleti, Müslümanlık da Türk dini olarak geçmektedir.

hiçbir şeyleri yoktur.” (Ginina, 1963, s.101). Osmanlı İmparatorluğu’nda köleliğin olmadığı herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Osmanlı İmparatorluğu’nun hiçbir döneminde kölelik sistemi uygulanmamış ve buna yönelik girişimlerde bulunulmamıştır. Bulgar Tarihçiler ve bilim adamları tarafından çok iyi bilinen bir gerçektir bu. Fakat onlardan çok azı bu gerçeği dile getirme cesaretine sahiptir. TRT’nin çekmiş olduğu “Safiye’den Sofia’ya – Çalınan Kimlikler” adlı belgeseli için 2012 yılında röportaj veren Prof. Dr. Evgeniya İvanova Bulgarlara empoze edilen sözde “kölelik dönemi” için şunları söylemiştir:

“İnsan hiçbir zaman Türkler veya Bulgarlar veya Fransızlarla ilgili aynı şekilde düşünmüyor. Hepimizin önyargısız düşünmesini çok isterdim. Çünkü, ben “kölelik” gibi kalıplardan çok uzağım, aslında başka bir Balkan ülkesinde Osmanlı yönetimi dönemi “kölelik” olarak adlandırıldığını hiç duymadım. Sanki yalnız biz Bulgarlar, köle olma konusunda çok istekli görünüyoruz. Burada, biz de bu dönemi, “karanlık yüzyıllar”, “kölelik” şeklinde değil de, emri altında bulunan halktan farklı dine mensup şahıslar tarafından uygulanan bir siyasi iktidar (ki bu durum dünyanın her tarafında mevcuttur) olarak kabul etmeye başladığımız zaman, yani bizi rahatsız eden, bizi mutlaka kurban durumuna getiren mitosları bir kenara itmeye başladığımızda Türkiye’ye sıradan, normal, komşu bir ülke olarak bakmaya başlayacağız, öyle sanıyorum. Geçmişe saplanma, geçmişe kenetleme durumu devam ettiği sürece Türklere düşman olarak bakacaklardır.”⁶

Bulgar tarihçi ve siyasetçiler kendi suçlarını örtbas edebilmek için, halkını efsane ve propaganda ile sürekli beslemiş, beş asır kadar sürmüş olan Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bulgar halkının “köle” olarak yaşadığını ve tarif edilemez işkencelere mazur kaldığını iddia etmişlerdir. Ülkede yaşayan Türklerin de eğitim gördüğü okullarda okutulan Bulgar tarih ve edebiyat ders kitapları bu iddiaları içeren çok sayıda metin içermektedir. Örneklerden de görüldüğü üzere olumsuz Türk imgesini sürekli canlı tutan Bulgar eğitim sistemi, yabancılara yönelik ders kitaplarına kadar uzanmaktadır.

“Hazırlık Kursu için Bulgarca Ders kitabı – I. Kısım” (Учебник по български език за подготвителния курс – I част) (Videnova & Savova, 1966) ve *“Yabancı Öğrenciler Enstitüsü’nün Hazırlık Kursu için Bulgarca Ders kitabı – II. Kısım”* (Учебник по български език за подготвителния курс на института за чуждестранни студенти – II част) (Videnova & Savova, 1967) adlı iki ciltlik ders kitabı, birbirinin devamı niteliğinde olduğu için birlikte ele alınmaktadır. Bu kitapların, 1963 yılında kurulan Yabancı

⁶ Bu röportaj TRT belgeseli için 2 Ekim 2012’de verilmiştir. Çeviren Prof. Dr. Zeynep Zafer.

Öğrenciler Enstitüsü'nün – İÇС (Институт за чуждестранни студенти, ИЧС⁷) yabancılar için hazırladığı ilk örnekler olması açısından önemlidirler. İlgili enstitüde Bulgaristan'da yabancı uyruklu olan üniversite öğrencilerine olduğu gibi, Bulgaristan'da yaşayan yabancılar Bulgarca hazırlık kursları verilmiştir. Ders kitabının I. kısmında metinlere, II. kısmında ise dilbilgisi alıştırmalarına yer verilmiştir. Olumsuz Türk imgesiyle ilgili metinler birinci kitapta bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'na karşı Bulgarları örgütleyen ve ayaklanmanın lideri olarak sayılan Vasil Levski'nin özgeçmişine ve yaptıklarına⁸ epey yer ayrıldığı dikkat çekmektedir. Levski'nin Türklere karşı mücadelesi ve ayaklanmayı nasıl organize ettiği bilgisi, “Bulgaristan Tarih Notları” bölümünde sunulmuştur. Levski, “Türk köleliğine karşı en sadık savaşçılardan biriydi.” (Videnova & Savova, 1966, s. 77)” cümlesi dikkat çekmektedir. Osmanlı döneminde Bulgarlara özgürlük verilmediği, “köle” olarak yaşamak zorunda oldukları fikrini dayatma çabası çok dikkat çekicidir. Kitapta Türkler, “korkunç, gaddar, haksızlık yapan ve diğer halkları köleye dönüştüren” bir halk olarak tanımlanmaktadır. Levski haricinde yine Türklere karşı mücadele eden, işlediği bazı suçlardan dolayı günümüz Romanya topraklarında kaçak olarak yaşayan ünlü şairlerden Hristo Botev'e de bir sayfa ayrılmıştır. Bu sayfada anne ve babası Botev'i Türk yöneticilerine karşı nefret beslemesi ve Bulgar halkını sevmesi için nasıl terbiye ettikleri aktarılır (Videnova & Savova, 1966, s. 83).

Yabancı Öğrenciler Enstitüsü'nde 1972 yılında yeni bir ders kitabı hazırlanmıştır. “Yabancı Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bulgarca Ders Kitabı” (Български език за чуждестранни студенти) (Ilieva et al., 1972) adlı kitapta Türklerle ilgili sözü edilen ifadeler ve metinler olduğu gibi tekrar kullanılmıştır. Aynı ders kitabı, hiçbir değişiklik yapılmadan 1974 ve 1977 yıllarında tekrar basılmıştır. Videnova ve Savova'nın yazarları olduğu kitaptan farklı olarak ünlü Bulgar komünisti Georgi Dimitrov⁹ ile ilgili dört metin eklenmiştir. “Leipzig Mahkemesinde Georgi Dimitrov” isimli okuma metni içinde bile bu konu vurgulanmıştır: “500 yıl boyu yabancı kölelik altında yaşayan, kendi dilini ve milliyetini unutmayan halk barbar ve vahşi değildir.” ifadesine yer verilmiştir (Ilieva et al., 1972, s. 245).

⁷ İÇС bazı eski kaynaklarda “Институт за чуждестранни студенти “Гамал Абдел Насър” (Gamal Abdel Nasir Yabancı Öğrenciler Enstitüsü) olarak da adlandırılmaktadır (Наси, 2021, s. 64).

⁸ Yıllarca aranan Vasil Levski, cinayet de dahil olmak üzere birçok suç işleyen çete başı olarak mahkeme kararıyla Sofya'da idam edilmiştir. Yıllar sonra bağımsızlığın simgesi ve milli kahramanı ilan edilmiştir.

⁹ Bulgaristan'ın 32. Başbakanı (1946-1949) ve Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi ilk Genel Başkanı (1948-1949).

1974 yılında Bulgar Komünist Partisi (BKP) Merkez Komitesi, Şubat Genel Kurul Toplantısında önemli kararlar almaktadır. Bir yandan ateizmin yaygınlaştırılması üzerinde durulurken diğer yandan Bulgaristan'daki Türklerin vatanseverlik eğitimine vurgu yapılmıştır (Isov, 2005, s. 182). Bu dönemde İslam karşıtı hareketleri artmış ve Türklere yönelik olumsuz imge oluşturma çalışmaları hız kazanmıştır. BKP'nin amaç ve hedefleri doğrultusunda da İÇS “*Yurtdışında Bulgarca Öğrenenlere Yönelik Kitap*” (Български език за лекторатите в чужбина) adlı ders kitabı yayınlamıştır (Makreeva & Savova, 1985). Bu ders kitabında yer alan metinlerde Bulgar Devrimci Merkez Komitesi'nin kuruluşu ve “Türk köleliği”nden kurtuluşu ele alınmıştır. Yine diğer ders kitaplarında olduğu gibi Vasil Levski'ye ve Hristo Botev'e altışar sayfa ayrılmıştır. Görüldüğü gibi Bulgarlar yetkililerin eğitim politikasının önemli bir parçası haline gelmiş olumsuz Türk imgesi, sadece Bulgaristan'da kullanılan ders kitaplarıyla sınırlı olmayıp Bulgaristan coğrafyasını da aşmaktadır.

10 Kasım 1989 yılında Todor Jivkov yönetimden uzaklaştırılmış, 15 Ekim 1990 tarihinde Bulgaristan'daki komünist rejimi sona ermiş fakat yabancılar için Bulgarca ders kitaplarındaki Türklere yönelik olumsuz propaganda geleneği devam ettirilmiştir. 1990 sonrasında hazırlanan ders kitaplarında hem içerik hem de kullanılan metin ve öğretim tekniği olarak farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Buna rağmen yabancılar için her ders kitabında “Türk köleliği” dönemine mutlaka vurgu yapılmıştır.

2000 yılından sonra yabancılar için hazırlanan ders kitaplarında olumsuz “Türk imgesi”ne yönelik propagandada bir azalma göze çarpmaktadır. Hatta Sofya Üniversitesi'nin “Sv. Kliment Ohridski” Yayınevi 2006 yılında yayınladığı “*Yabancılar Yönelik Bulgarca – Başlangıç Seviye*” (Български език за чужденци – начален курс) adlı ders kitabında “Türkiye” ve “Türk” sözcüklerine olumsuz anlam yüklenmeden yer verilmiştir (Hadzhieva, 2006). Fakat yine aynı yılda Faber Yayınevi tarafından basılan ve Veliko Tarnovo “St. Cyril ve St. Methodius” Üniversitesi hocaları tarafından hazırlanan “*Yabancılar Yönelik Bulgarca, Üçüncü Kısım C*” (Български език за чужденци, трета част C) kitabında “uzun yüzyıllar süren kölelik yüzünden geri kalmışız” ifadesine yer verilerek “Türk köleliği”ne vurgu yapılmaktadır (Bondzholova et al., 2006). “C” seviyesi olan kitabın metinlerinde olumsuz Türk imgesi yer almaya devam etmektedir. Yabancı öğrencilere “kölelik” ve “aydınlanma” kelimeleri Bulgar Aydınlanma Dönemi'ne vurgu yapılarak öğretilmektedir.

Yukarıda incelenen kitaplar haricinde “Български на един дъх – учебник по български език за турци - Bir Nefeste Bulgarca – Türkler için Bulgarca Ders Kitabı”nda yer alan olumsuz Türk imgesi de dikkat çekmektedir (Stoyanova, 2011). Bu ders kitabı özellikle Bulgaristan’da üniversite eğitimi gören Türkiye vatandaşı Türkler için hazırlanmış olmasına rağmen Türkler hakkında daha önce örneklediğimiz ifadelerin yer alması geleneğin devam ettiğini göstermektedir. Stoyanova, “kölelik” (робство) sözcüğünün önce okunuşunu verdikten sonra üç defa “Türk köleliği” ifadesini kullanmaktadır. Bunun yanı sıra ırkçılığı ve Türk düşmanlığı ile bilinen yazar İvan Vazov’un “Kölelik Altında” adlı romanın bir parçası okuma metni olarak tercih edilmiştir. Bu roman haricinde İvan Vazov’un Bulgar milliyetçiliğini çocuklara aşılama için yazdığı “Ben Bir Bulgar Çocuğuyum” adlı şiirine de yer verilmiştir.

2014 ve 2018 yıllarında Bulgar Kızıl Haç ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin işbirliğiyle Bulgaristan’daki Mültecilere yönelik A1, A2 ve B1 seviyeleri için üç ders kitabı hazırlanmıştır. Tanıtım sayfalarından ders kitaplarının Suriyeli mültecilere yönelik hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bulgaristan’daki Suriyeli mültecilerin sayısı oldukça az olmasına rağmen hazırlanmış bu kitaplarda yer alan isimler çoğunlukta Arap isimlerinden seçilmiştir. Ayrıca Arap yemek kültürüyle ilgili de bazı bilgiler verilmiştir. A2 ve A2 seviyesindeki ders kitapları Türk imgesine yönelik bilgiler içermemektedir. Fakat “Mülteciler için Bulgarca B1” (Български език – за бежанци B1) adlı ders kitabında “Osmanlı Yönetimi ve Aydınlanma” başlıklı bir metne yer verilerek onun temelinde alıştırma hazırlanmıştır (Andonova et al., 2018, s. 91). Daha önce incelenen kitaplardan farklı olarak bu metnin başlığında “Osmanlı Yönetimi” ifadesi kullanılmış olsa da metnin içinde “Türk kölelik dönemi” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca “Osmanlı iktidarında” yaşayan halklar arasında en büyük eziyet Bulgarların çektiği belirtiliyor. Ayrıca “Türk köleliği” ifadesinin yer aldığı İvan Vazov’un “Kölelik Altında” romanından bir sayfa kitapta kullanılmıştır (Andonova et al., 2018, s. 94).

1950’li yıllardan günümüze kadar yabancılar için hazırlanan hemen hemen tüm ders kitaplarında kullanılan uydurma sözcük ve ifadelerle olumsuz Türk imgesi öğretilmekte ve pekiştirilmektedir. “Türk köleliği”ni konu etmeyen kitap sayısı oldukça azdır. Türkiye’de yabancılar için hazırlanan ders kitaplarıyla kıyaslandığında böyle bir gayenin olmadığı açıkça görülmektedir. Örneğin Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanmış olduğu ders kitaplarının hiçbirinde herhangi bir ırk veya milliyete karşı olumsuz

bir ifade bulunmamaktadır. İngiltere, Fransa, Almanya vb. gelişmiş ülkelerin yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarında da hiçbir millet için olumsuz imgeye rastlamak mümkün değildir. Ders kitaplarının propaganda aracı olarak kullanılması ve üstelik komşu olan bir halk ve ülkeyle ilgili gerçekle bağdaşmayan aşağılayıcı ve kötüleyici bilgiler verilmesi eğitim etiğine ve bilim ahlakına aykırıdır. Dil öğretene bir ders kitabının asıl amacı dili en iyi şekilde öğretmektir. Dil öğretirken ülke bilgisi, edebiyat, sanat, coğrafya alanında da bilgiler vermek lazım. Ancak bunu ırkçı bir amaçla gerçekleştirmek nefret ve kinin açık ifadesidir. Bulgarca'yı yabancılara öğretebilmek ve sevdirebilmek için dünyanın her yerinde kullanılan bu kitapları gözden geçirmek ve daha faydalı, düzeye uygun metinler tercih etmek için artık zamanın geldiğini düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

- Andonova, M., Sıbeva, R., Zagorova, J. (2018). Balgarski ezik - za bezhantsi B1, Sdruzhenie "Karitas Sof.ya", Sofiya.
- Bondzholova, V., Ilieva, M., Vlaykov, S. (2006) Balgarski ezik za chuzhdentsi, treta chast S. Izd. Faber, Veliko Tarnovo.
- Can, A. (2004). Şiir Üzerine Yapılan Çalışmalarda İmge Terimi, İstanbul.
- Ginina, S., Sakazova, L., Nikolova, Ts., Spasov, E., Hubenova, M. (1963) Uchebnik po balgarski ezik za studenti chuzhdentsi, Nauka i izkustvo, Sofiya.
- Gornishka, N., Karaleeva, N., Marinova, M., Mladenov, Ts., Tsoneva, F. (1957). Uchebnik hristomatiya po balgarski ezik za studenti chuzhdentsi, Darjavno izdatelstvo "Nauka i izkustvo", Sofiya.
- Gornishka, N., Karaleeva, N., Marinova, M., Mladenov, Ts., Tsoneva, F. (1960). Uchebnik hristomatiya po balgarski ezik za studenti chuzhdentsi, Dırjavno izdatelstvo "Nauka i izkustvo", Sofiya.
- Hacı, S. (2021). Bulgarca ve Türkçede Görünüş Kategorisi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Slav Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Bulgar Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Hacısalıhoğlu, M. et al. (2020). "Balkan ve Karadeniz Ülkelerinde Güncel Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı-Türk İmajı", Yıldız Teknik Üniversitesi Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi (BALKAR), İstanbul.

Hadzhieva, E., Garibova, N., Eftimova, A., Patseva, M., Slutska, A. (2006) *Balgarski ezik za chuzhdentsi – nachalen kurs*, Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, Sofiya.

Ilieva, D., Kiryakova, E., Mihaylova, S. (1972) *Balgarski ezik za chuzhdestranni studenti*, Darzhavno izdatelstvo “Nauka i izkustvo”, Sofiya.

Ilieva, D., Kiryakova, E., Mihaylova, S. (1974) *Balgarski ezik za chuzhdestranni studenti*, Darzhavno izdatelstvo “Nauka i izkustvo”, Sofiya.

Ilieva, D., Kiryakova, E., Mihaylova, S. (1977) *Balgarski ezik za chuzhdestranni studenti*, Darzhavno izdatelstvo “Nauka i izkustvo”, Sofiya.

Isov, M. (2005). *Nay-razlichniyat sased: obrazat na osmantsite (turtsite) i Osmanskata imperiya (Turtsiya) v balgarskite uchebnitsi po istoriya prez vtorata polovina na HH vek*, Mezhdunar. tsentar za izsledvane na maltsinstvata i kulturnite vzaimodeystviya, Sofiya.

Kayapınar, A. (2021). “Tarih, Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Asimilasyon Politikalarına Katkısı: Bulgaristan Örneği”, *Toplumsal Araştırmalar Kitabı*, ed. Dr. Ökkeş Nariç, Ankara.

Makreeva, R., Savova, K. (1985). *Balgarski ezik za lektoratite v chuzhbina*, Nauka i izkustvo, Sofiya.

Stoyanova, E. (2001). *Balgarski na edin dah – uchebnik po balgarski ezik za turtsi - Bir Nefeste Bulgarca – Türkler için Bulgarca Ders Kitabı*, <https://www.birnefestebulgarca.com/>, e-kitap.

Türk Dil Kurumu. (2023, Haz 15). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. www.sozluk.gov.tr

Ulağlı, S. (2006). *İmgebilim “Ötekinin” Bilimine Giriş*, Sinemis Yayınları, İstanbul.

Videnova, S., Savova, L. (1966). *Uchebnik po balgarski ezik za podgotvitelniya kurs na instituta za chuzhdestranni studenti - Chast I*, ICBS, Sofiya.

Videnova, S., Savova, L. (1967). *Uchebnik po balgarski ezik za podgotvitelniya kurs na instituta za chuzhdestranni studenti - Chast II*, ICBS, Sofiya.

Vrina-Nikolov, M. (2023, Ağu 15). *Obrazat na “turchina” v balgarskata proza ot XIX i XX vek: Tema i variatsii po edin mit na balkanskata natsionalna identichnost* <https://balkansbg.eu/bg/content/b-identichnosti/481-obrazat-na-turchina.html>

Zafer, Z. (2011). “Ötekileri Kucaklayan Bir Sanatçı Anlayışı”, *LITTERA*, Edebiyat Yazıları, Cilt 29, Ankara, s. 67-76.

EK1

Kaynak: Gornishka, N., Karaleeva, N., Marinova, M., Mladenov, Ts., Tsoneva, F. (1960). Uchebnik hristomatiya po balgarski ezik za studenti chuzhdentsi, Dirjavno izdatelstvo "Nauka i izkustvo", Sofiya, s. 77-78.

TÜRK KÖLELİĞİNDEN KURTULUŞ¹⁰

Bulgar halkı yaklaşık 500 yıl boyunca Türk köleliği altındaydı. Kölelik kara ve kasvetliydi. Kölelik zincirlerinden kurtulmak için birden fazla kez girişimde bulunuldu, ancak tüm girişimler başarısız oldu. Cesur adamlar evlerini ve sevdiklerini terk edip bu zalimlerden intikam almak için dağa çıkıyordu. Böylece halk türkülerinde söylediği eşkıyalık başlamış oldu. Tek başına hareket eden eşkıyalar daha sonra, çete adı verilen daha küçük veya daha büyük gruplar halinde toplandılar. Çetelerin başına, birliklerin en cesuru ve en sevilen eşkıya getirilirdi. Başka bir delikanlı ise bayraktar olurdu.

Eşkıyalık yavaş yavaş örgütlü bir mücadeleye dönüştü. Georgi Sava Rakovski Bulgaristan'da ihtilalci hareketi başlattı. Aynı zamanda Türk baskısına tahammül edemeyen cesur adamlar, kardeş komşu ülkelere kaçtılar ve anavatanlarının sınırları dışında ilk ihtilalci komitelerini kurdular.

Bulgar Merkez İhtilal Komitesi Bükreş'te kuruldu. İçinde şair Hristo Botev ve yazar Lyuben Karavelov'un da bulunduğu birçok önde gelen ihtilalci isim bu komitede çalıştı. Bulgar topraklarını karış karış dolaşan, köylerde ve kasabalarda ihtilalci komiteleri örgütleyen kişilerle temas halindeydiler. En önde gelen özgürlük savaşçısı Vasil Levski'ydi.

Türkler, Bulgar halkının özgürlük isteklerini bastırmak için her yolu denediler. Türklere, halkın hainleri olan Bulgar zenginleri yardım ediyordu.

Silahlı çeteler Tuna'yı geçti ve Türk birlikleriyle savaştı. Ulu Bulgar şairi Hristo Botev, 2 Haziran 1876'da bir çete lideri olarak öldü.

Botev'in ölümünden bir ay önce Nisan Ayaklanması patlak verdi. Halk, her ne kadar az hazırlıklı ve kötü örgütlenmiş, az silahlanmış olsa da zulmüne son vermeye karar verdi. Erkekler, kadınlar, hatta çocuklar bile ayaklanmaya katıldı. Halk toplar, çakmaklı tüfekler, baltalar ve bıçaklarla silahlanmıştı. Bulgarların bu cesur hareketine zorbalara zalimce karşılık verdi. İsyancı kasaba ve köyleri alevler sardı. Toprak kana bulandı. Başıbozuk ve düzenli Türk ordusu isyancılardan intikamlarını en acımasız şekilde aldılar. Ayaklanma bastırıldı. O zamanlar Bulgarların Rus halkına verdiği isimle "İvan Dede"den yardım alabilmek için Bulgar halkının gözleri Doğuya yöneldi.

1887 yılında Rusya, Türkiye'ye savaş ilan etti ve birlikleri Türk topraklarına girdi. Bulgar halkı onları büyük bir sevinçle karşıladı ve Rus kardeşleriyle birlikte 1878 yılında özgürlüklerini kazandılar.

Sofya, yeni özgürlüğüne kavuşan Bulgaristan'ın başkenti oldu.

¹⁰ Eklerde verilen metinler Bulgarcadan Türkçeye tarafımdan çevrilmiştir.

EK2

Kaynak: Gornishka, N., Karaleeva, N., Marinova, M., Mladenov, Ts., Tsoneva, F. (1960). Uchebnik hristomatiya po balgarski ezik za studenti chuzhdentsi, Dirjavno izdatelstvo "Nauka i izkustvo", Sofiya, s. 78.

KÖLE KADIN

Türk, zavallı bir köle kadını götürüyor,
Kucağında erkek evladı ile zavallı bir köle kadını.
Kızgınlıkla sert bir ayazda götürüyor,
Beyaz suratına acımasızca vuruyor.
- Erkek evladını at bakalım!
Türk öğle yemeğine oturdu.
Köle kadıncağız erkek evladını bıraktı.
Orman şimşirinden beşik yaptı,
İki çam ağacına bağladı.
İçine erkek evladını koydu,
Sallamaya ve ninni söylemeye başladı:
- Nenni, benim oğlum, nenni.
Koca Balkan Dağları anan olacak,
İki çam ağacı can kız kardeşlerin.
Esen rüzgar seni sallayacak,
Yağan yağmur yıkayacak,
Geçen ceylan emzirecek.

EK3

Kaynak: Gornishka, N., Karaleeva, N., Marinova, M., Mladenov, Ts., Tsoneva, F. (1960). Uchebnik hristomatiya po balgarski ezik za studenti chuzhdentsi, Dirjavno izdatelstvo "Nauka i izkustvo", Sofiya, s. 87.

VERİYOR MUSUN BALKANCI YOVO, VERİYOR MUSUN?

- Veriyor musun Balkancı Yovo
Güzel Yana'yı Türk dinine veriyor musun?
- Ey, voyvoda, başımı veririm de
Yana'yı Türk dinine vermem.
Balkancı Yovo'nun kollarını kestiler,
Yine sorup sorguya çektiler:
- Veriyor musun Balkancı Yovo
Güzel Yana'yı Türk dinine veriyor musun?
- Ey, voyvoda, başımı veririm de
Yana'yı Türk dinine vermem.
Balkancı Yovo'nun bacaklarını kestiler,
Yine sorup sorguya çektiler:
- Veriyor musun Balkancı Yovo
Güzel Yana'yı Türk dinine veriyor musun?